

Mislio sam da ovo ljeto uzmem zaslužen odmor i da «ne petljam» na ovim stranicama. Sve je umrtvljeno pa, smatrao sam, nema razloga da se i sam ne umirim. Ipak događanja zvone na uzbunu i ove stranice ne bi ispunile svoju zadaću ako ne reagiram.

Evo nekoliko činjenica:

- turistička sezona je pdobacila i sada postaje svima jasno da ovakav tretman jedine prave izvozne grane više neće dati rezultata,
- deficit robne razmjene u inozemstvu u lipnju je dosegao iznos od milijardu \$ što dramatično «kvari hrvatsku krvnu sliku»,
- svake godine u vrijeme turističke sezone kuna aprecira ali to se ne događa, na žalost, i ove godine,
- država se ima, kaže MMF, zduživati u zemlji a ne u inozemstvu što znači rast kamatnih stopa i smanjenje plasmana privredi (ne vjerujem da će se to dogoditi i stanovništvu – bar ne u ovoj godini),
- cijene su živnule i to ne samo potrošačke već i temeljni indeks cijena (u koji se ne uračunava cijena energije i hrane),
- i tako dalje.

Kao što smo pisali svih ovih godina aprecijacija kune je bila rezultat velike ponude deviza (prodaja obiteljskog srebra i zaduživanje u inozemstvu) i nešto manje potražnje (ali ipak rastuće) zbog uvozno orijentirane ekonomske politike. Naprosto država i stanovništvo su svoje dohotke ostvarivali iz prodaje obiteljskog srebra i zaduživanja prema inozemstvu izravno i neizravno. Devizne rezerve rastu ali to je fatamorgana. Sve je to učinak droge. Nadalje, kod droge je poznato da se doza mora iz dana u dan povećavati kako bi učinak «blaženstva» bio isti.

Kako će se, u narednom razdoblju, marati smanjivati zaduživanje države u inozemstvu tako će se povećati zaduživanje države u tuzemstvu; doći će do povećanja cijena. Ovo mogu «eliminirati» banke svojim zaduživanjem ali centralna banka, svjesna učinka balona, to neće dopustiti. Posljedica je poznata početak će rasti cijene, potražnja za devizama će biti veća od ponude pa će i tečaj rasti. Da je tome tako dovoljno je imati u vidu da servisiranje inozemnog duga (25 milijardi) uz cijenu od 6% godišnje iznosi 1,5 milijardi dolara godišnje. Ovo uz uvjet da nam se glavnica reprogramira što se će se i događati ako budemo dobri. Ovom valja pridodati i milijardu dolara dobiti koje će strani investitori reinvestirati negdje drugdje a ne u Hrvatsku ako se pokažemo kao nesigurna zemlja. 2,5 milijardi dolara predstavlja 8% bruto domaćeg proizvoda a on će se ove godine povećati za manje od 4%.

I dalje, aprecijacija kune je imala učinak amortizera na kretanja domaćih cijena i što je aprecijacija bila veća a deficit robne razmjene s inozemstvom brže rastući cijene su postajale sve stabilnije. Ovom valja pridodati da je upravo deficit robne razmjene s inozemstvom kao i turizam razlog zašto porezni prihodi rastu, rastu, ... pa rastu. Smanjenje deficita robne razmjene je neminovna budućnost, a, nažalost, pad turističke aktivnosti znači i izravno smanjenje domaćeg bruto proizvoda i drama je tu.

Cijela priča se može usporiti «ubrzanom privatizacijom» nacionalnog bogatstva (kao što je nova vlast već obznanila) ali to samo odgađa i ublažava dramu na kratki rok. Podsjetio bih čitaoca da Norveška «vanbilančno» evidentira eksploataciju nafte kako bi živila od tekućeg rada a ne bogom danog bogatstva. To radi i Velika Britanija. Hrvatska prodaju obiteljskog srebra tumači kao novostvorenu vrijednost i zato stvari izgledaju bolje nego što one to doista jesu.